

Je bent nooit te oud of te jong

Preek over Genesis 18:10-15 en Lucas 1:26-38

Paaskerk Baarn, 21 december 2014

Ds. C. Kruijswijk Jansen

Is het wel eens tegen je gezegd: "Ben je daar niet te oud voor?" Om auto te rijden, om verantwoordelijkheid te dragen ... Ik dacht dat zelf toen ik twee en een half jaar geleden ziek werd. Zou ik te oud zijn om nog terug te keren en m'n werk weer op te pakken? De andere kant ken ik ook. Toen ik predikant werd en ineens iets als een berg op me af kwam van zaken die ik wel kende, maar nog niet van nabij had meegemaakt, van leven en dood, van relatieproblemen tussen volwassenen en tussen ouders en kinderen, van geloof en ongeloof. Ben ik daar niet te jong voor, dacht ik, heb ik wel voldoende kennis en wijsheid en levenservaring?

Het boeiende van de bijbellezing van vandaag is dat die vraag ook daarin door klinkt. Ben ik niet te oud of te jong? Verhalen over de oude Sara en de jonge Maria. Sara had altijd Sarai geheten, vorstelijk. Zij lijkt wel een vorstin. Als God een verbond sluit met Abraham en de belofte doet van nakomelingschap en een groot volk, krijg Sarai een andere naam, Sara, vorstin. Zij lijkt niet op een vorstin, zij *is* een vorstin!

Maria kom je in het Oude Testament tegen als Mara. Zo was Naomi zich gaan noemen. Naomi, schoonmoeder van Ruth, verloor haar man en haar twee zonen. Noem mij maar Mara, de bittere, het is een en al bitterheid dat mij rest. Dat bittere, smartelijke van je bij Maria vind je in dat wonderschone beeld van Michelangelo in de Sint Pieter in Rome, de Piëta, Maria met de gestorven Jezus op haar schoot. Maart er is meer dat bij Maria past. Moeder van Jezus, altijd is ze bij hem in de buurt, de meest trouwe volgeling van hem. Bij Maria past trouw, betrouwbaarheid. Ik moet denken aan een huwelijksinzegening in de RK kerk in Veenendaal, welke de pastoor en ik samen leidden. Inde RK liturgie is het traditie dat de bruid naar het Maria altaar gaat om te bidden om de kinderzegen. De pastoor raadde haar dat af. 'Dat is uit de tijd'. Hij stelde iets anders voor. "Ga samen naar het Maria altaar en bidt om trouw aan elkaar, om kracht om de belofte die je zojuist gedaan hebt waar te maken. Ik zie ze nog lopen, het gangpad door naar het altaar ...

Het gaat hier niet over verhalen van mensen die kinderen krijgen, dat zou te gemakkelijk zijn. Er zijn er teveel die geen kinderen kunnen krijgen. Het gaat in deze verhalen over leven dat je in e schoot geworpen krijgt, over leven met een opdracht. En dat je daar als Maria tegen durft zeggen: 'Mij geschiede naar uw woord', oftewel 'Ja ik wil'. Je zou jezelf eens moeten inlezen in Sara of Maria en je dan de vraag stellen 'Ben je ooit te oud of te jong'?

Twee mensen, beiden raken ze in verwarring.

Sara wordt een zoon toegezegd. 'Maar ik ben al lang niet meer ongesteld geweest. Ik ben toch veel te oud'. Te oud: in de grondtekst staat 'versleten'. Dat zeg je van oude kleren. Vroeger toen dat nog bestond zouden we zeggen: die is klaar voor de zak van Max, nu zouden we haar naar de container van het Leger des Heils brengen. Ze moet lachen. Is dat spottend of is het ongeloof of bitterheid? Of zou het ook lachen van verwondering kunnen zijn? Zo van 'Zou het waar zijn?'

Maria raakt ook in de war als haar een zoon wordt toegezegd. 'Je zult hem Jezus noemen', God bevrijdt. Waarvan zou zij gered moeten worden? Maria was al uitgehuwelijkt. Hoe oud zou ze zijn, zeven jaar of twaalf jaar? Zou ze al eens ongesteld zijn geweest?

Waarom worden deze verhalen toch verteld in de bijbel? Ik denk dat het is omdat God gelooft in mensen: Je bent *nóóit* te oud of te jong! 'Vrees niet' zegt de engel. Nico ter Linden heeft eens nageteld dat er 365 keer in de bijbel staat 'Vrees niet', voor iedere dag een keer. 'Wees niet bang, Hij zal bij je zijn'. 'Ave Maria', wees gegroet Maria: je zou je eigen naam daar in moeten vullen en dan beseffen dat tegen jou gezegd wordt: "Ik ben *mét* je!"

Sara, de vorstin, lacht van verwondering, Maria, de betrouwbare, zegt vol ontroering "Ja, ik wil". De heilige Geest zal bij je zijn, hij zal je overschaduwen, zegt de grondtekst. Dat lees je terug in Psalm 121. Die begint met de woorden "Ik sla mijn ogen op naar de bergen, vanwaar zal mijn hulp komen". Veder op wordt de nabijheid van God ingevuld: "De Here is uw bewaarder, Hij is uw schaduw aan uw rechterhand". Hij is je kracht. Je *kúnt* het. Doe wat je voor onmogelijk houdt!

Sara is te oud, versleten, Maria is te jong, ze moet nog beginnen. Tot hen beide wordt gezegd: Zou voor God iets onmogelijk zijn? Ja, soms is je leven te hopeloos. Als je kind kanker krijgt, dat kindje waar we vorige week de voorbede voor deden. Of als het kindje van je collega anderhalf jaar oud plotseling dood gaat, waar moet je je dan aan vasthouden? Of dat huwelijk dat zo mooi begon. Al gauw merk je dat het niet meer wil, dat je het moet beëindigen. Wat een ramp overkomt je dan ... In Trouw staat iedere dag een citaat van een gesprek. Deze week: "Hoe gaat het met u?" "Nou, je mag best weten, het is zo moeilijk op dit moment in de wereld. Zo rommelig ook overal ... Ik heb in mijn kerststal een twee kribje bijgezet." Zo van 'Met dit ene red ik het niet...'

Wat is dat "Voor God is niets onmogelijk"? Betekent dat dat er allerlei wonderen gebeuren die eigenlijk niet kunnen? Ik denk het niet, zulke wonderen gebeuren eigenlijk niet. Ik denk dat het betekent: God ziet jou zitten, Hij ziet u staan. Je bént iemand, je mág vertrouwen op jezelf! Dáárin is God voor niets onmogelijk! Het is zo universeel als gezegd wordt: "Jij bent een begenadigd mens. God heeft in jou een welgevallen".

Ik ben opgehouden met deze verhalen letterlijk te nemen. Dan verzeil je alleen naar in vragen als "Hoe kan dat nou?" Het levert alleen maar onvruchtbare gesprekken op en theologische hoogstandjes waar je niets aan hebt. Want wat bewijst het nou dat iets echt gebeurd is? Toch hooguit dat iets echt gebeurd is. Terwijl de echtvraag is wat dat verhaal vandaag met ons doet, wat het ons te zeggen heeft, welke waarheid erin verborgen zit waarmee we kunnen leven en sterven! In feite gaat het erom dat je het vandaag gebeurt, dat je eigenlijk te oud bent voor datgene waar je voor staat, dat je eraan begint, en dat het gewoon gaat. De vrouw op hoge leeftijd, die taallessen geeft aan mensen die ons land zijn binnen gekomen, en dan ontdekt hoe heilzaam dat is, hoe dat gewone, echte belangstelling doorwerkt in het leven van deze mensen. Of die twee meisjes die vorige week een Bingo organiseerden in de Ontmoetingsruimte in het kader van Serious Request, het glazen huis op de markt in Haarlem. Ruim 500 euro bracht de middag op voor vrouwen en meisjes die worden verkracht en verminkt. Die meisjes waren niet te jong om dit te organiseren! Ze begonnen er aan en het lukte.

Geloof het, vertrouw erop: de Eeuwige overschaduw je, ook als je het gevoel hebt dat alles onder je wegvalt. 'Voor God is alles mogelijk', het verwijst naar God, natuurlijk, maar het verwijst vooral naar ú. U bent een mooi mens, al zegt u dat waarschijnlijk nooit van uzelf. U bent mooi!

In de Thomaskring anderhalve week geleden, kwam de vraag of je deze verhalen zomaar op jezelf mag betrekken. Mag je zomaar je eigen naam inlezen in die van Sara of Maria, zodat jij het bent die zegt "Ja, ik wil". Ik denk dat dat de enige reden is waarom deze verhalen zijn opgeschreven: dat wijzelf ons erin herkennen.

"Ave Maria", van Caccini, gezongen door Inessa Galante, dat we hoorden na de schriftlezing, verbind ik met de begrafenis van een zwaar gehandicapte vrouw. Toen we na de bijeenkomst in de aula de begraafplaats opliepen achter de kist, klonk dit "Ave Maria". Langzaam stierf het weg, en gaandeweg realiseerde ik mij dat Maria in de kist lag. De overledene was het die gezegd had "Ja, ik wil". Zij was een begenadigde van God. De bijbel geeft het ons aan om zo met deze verhalen te leven. Straks zingen we de Lofzang van Maria. De bijbelschrijver vertelt dat Maria deze oude woorden (van Hanna, moeder van Samuël) zong. Maar bij de naam Maria staat een sterretje in de Griekse grondtekst. Dat betekent dat er iets aan de hand is. In veel handschriften staat hier de naam Elisabeth als zanger. Het blijkt dat in de eeuwen van overschrijven van deze teksten een monnik heeft gedacht dat dit lied van 'opgericht worden uit de vernedering' veel beter past bij oude kinderloze Elisabeth dan bij de jonge Maria voor wie het leven nog beginnen moet. Dan denk je: misschien hebben ze het wel samen gezongen, een duet dus. Eigenlijk gaat het erom dat je jezelf inleest in deze woorden en zelf gaat zingen "Mijn ziel maakt groot de Heer". Want ieder mens wordt gezien, gehoord, erkend in zijn situatie, en opgericht. Ook ú bent een begenadigd mens, ook ú bent uitgekozen om te leven en om leven te schenken, hoe oud of jong u ook bent. Je bent immers nooit te oud of te jong!

Laten we de Lofzang samen gaan zingen.